

Väylävirasto
Trafikledsverket

Lausunto

1 (3)

VÄYLÄ/566/00.03.02/2023

1.2.2023

Asiantuntijalausuntopyyntönne 27.1.2023

VNS 16/2022 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Väylävirastolta asiantuntijalausuntoa koskien valtioneuvoston tulevaisuusselonteen 1. ja 2. osa Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. Selonteon ensimmäinen osa on kartoitettu yhteiskunnallisia, teknologisia, taloudellisia, ympäristöllisiä ja poliittisia muutoksia epävarmuuksineen ja kehityskulkuineen. Toisessa osassa on selvitetty, miten lainvalmistelussa voidaan nykyistä paremmin hyödyntää ennakointia sekä huomioida tulevia sukupolvia ja heidän oikeuksiaan. Väyläviraston lausunto painottuu selonteon ensimmäiseen osaan.

Väylävirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Tulevaisuusselonteko toimii kokonaisuudessaan hyvänä vuorovaikutusvälineenä valtioneuvostotason tulevaisuusnäkemysten sekä liikennehallinnon ja Väyläviraston strategiatyön välillä. Väylävirasto pitää erityisen hyvänä, että uudella tulevaisuusselontekomenettelyllä on edistetty poikkihallinnollisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhteistyötä. Väyläviraston osalta on tärkeää, että tulevaisuuskuvat valtion tasolla muodostetaan laajana yhteistyönä ja osallistavalla menettelyllä.

Talouden muutokset tulevaisuudessa asettavat haasteita julkisen sektorin rahoitukselle, rahoituspohjalle sekä hankinta- ja toimintamalleille. Väylävirasto näkee tämän asian väyläviraston näkökulmasta niin lyhyen kuin pitkänkin aikavälin haasteena. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö, uudet vaatimukset, väyläverkon kunto, elinkeinoelämän logistiikan nopeat muutokset ja monet muut näkökulmat haastavat liikennehallinnon etsimään uudenlaisia rahoitus- ja hankintamalleja liikennöitävyyden ja palvelutason säilyttämiseksi ja kehittämiseksi. Hankintamallien osalta Väylävirasto on asettanut tavoitteekseen kehittää hankintojaan siten, että niiden avulla voidaan vaikuttaa koko liikennehallinnon tuottavuuden kehittymiseen.

1.2.2023

Väylävirasto tukee näkemystä, jonka mukaan digitalisaation täysimittainen hyödyntäminen on keskeinen mahdollisuus julkisen talouden haasteiden helpottamisessa. Digitaalisilla ratkaisuilla, tiedolla johtamisella ja analyyttisillä ratkaisuilla voidaan kehittää ja tehostaa julkisen hallinnon toimintaan sekä parantaa käytettävissä olevan rahoituksen vaikuttavuutta. Väylätietojen digitalisoinnilla mahdollistetaan kustannustehokkaampaa ja laadukkaampaa toimintaa, sekä palveluntuottajien liiketoiminnan kehittymistä.

Selonteossa nostetaan esille aktiivinen kansainvälinen toiminta ja pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen. Väyläviraston näkemyksen mukaan tämän on tärkeä näkökulma muuttuneessa maailmanpoliittisessa tilanteessa. Kansainvälisten yhteyksien ja liikennejärjestelmän toimivuuden osalta on oleellista, että pystymme tiivistämään entisestään yhteistyötä erityisesti Ruotsin ja Norjan kanssa sekä palveluiden (mm. jäänmurto) että liikenneverkkojen osalta. Yhteistyön vahvistamisella ja vaihtoehtoisten kuljetusreittien kehittämällä parannetaan osaltaan yhteiskunnan ja liikenneverkkojen kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta. Yhteistyön kehittämiseen kytkeytyy myös NATO-puolustusliittoon liittyminen, jonka osalta on aloitettu aktiivinen vuorovaikutus myös Väylävirastossa. Lisäksi Väylävirasto tukee selonteon näkemystä, jonka mukaan yhteiskunnan kokonaisresilienssin kannalta eri tahojen yhteistyöhön perustuva toimintamalli on Suomen erityisvahvuus.

Selonteossa on todettu, että Suomi tarvitsee lisää työvoimaa. Väylänpidon osalta on jo tällä hetkellä havaittavissa, että työvoiman saatavuus voi olla haaste. Esimerkiksi suunnitteluresurssien (erityisesti radanpidossa) niukkuus suhteessa hankkeiden määrään voi vaikuttaa niiden tehokkaaseen toteuttamiseen. Työvoimapulan haasteet liittyvät myös kunnossapito- ja rakentamishankkeisiin (esim. maanteiden hoito). Asia kytkeytyy myös selonteossa esitettyyn osaamiseen huoltovarmuuteen, joka on liikenneverkkojen palveluiden ja infrastruktuurin huoltovarmuuden rinnalla erittäin tärkeä näkökulma.

Ilmastomuutoksen torjunnassa on selonteon mukaisesti useita eri näkökulmia. Väylävirasto osallistuu toiminnallaan ilmastotoiminnan hillintätoimiin. Väyläpidossa korostuu myös selonteossakin esitetyt sopeutumistoimet, joiden kehittäminen ja hallinta tulee korostumaan tulevaisuudessa väylien liikennöitävyyden varmistamiseksi. Virasto ottaa toiminnassaan jatkossa vahvemmin huomioon myös luonnon monimuotoisuuteen, luontokatoon ja kiertotalouteen liittyvät näkökulmat.

Selonteossa korostetaan, että julkisen hallinnolla pitää olla kyvykyys vastata kansalaisten muuttuviin odotuksiin, tarpeisiin ja tulevaisuuden haasteisiin. Väylävirasto kokee, että Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12 -suunnitelma) ja sen pohjalta tehtävä investointiohjelma vastaavat hyvin tähän tarpeeseen. Väylien kunnossapitoon käytettävissä oleva, toteutuva rahoitustaso on kuitenkin vielä haastava suhteessa ylläpidettävän verkon laajuuteen ja kasvavaan korjausvelkaan. Liikenneväylillä on suuri merkitys myös elinkeinoelämän toimintaedellytyksille, kansainväliselle kilpailukyvyille ja investointipäätöksille. Kansalaisten rinnalla, Väylävirasto panostaa vahvasti elinkeinoelämän kanssa käytävään vuorovaikutustyyöhön sekä tarpeiden ja tulevaisuuden

1.2.2023

liikennetarpeiden kartoittamiseen. Väyläviraston näkemyksen mukaan hallinnonalan yhteinen strateginen tilannekuva (Liikenne- ja viestintäviraston kokoamana) toimii hyvänä instrumenttina tulevaisuuden haasteiden hallinnassa.

Selonteossa on todettu, että turvallisuus olisi sirpaloitunutta ja sitä käsiteltäisiin sektori- ja teemakohtaisesti. Toisaalta todetaan, että turvallisuuden eri osa-alueet kietoutuvat tulevaisuudessa tiiviimmin toisiinsa. Väylävirasto tekee jo nyt erittäin tiivistä ja tuloksellista yhteistyötä usean eri hallinnonalan kanssa turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä, kuten esimerkiksi puolustushallinnonalan kanssa. Yhteistyötä kehitetään tulevaisuudessakin jatkuvan kehittämisen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi on oletettavaa, että kyberturvallisuuden merkitys tulee korostumaan tulevaisuudessa kriittisessä infrastruktuurissa (ml. paikkatieto) ja väylänpidossa.

Uusien teknologioiden (ml. digitalisaatio) ja innovaatioiden kehittäminen ovat selonteon mukaan kriittisen tärkeässä asemassa kilpailukyvyyn ja ihmisen elämänlaadun parantajina. Liikennehallinnonalan yhteinen Digirata –kehityshanke vastaa hyvin tähän esitettyyn näkökulmaan pitkällä aikavälillä. Käynnissä olevassa kehitystyössä uudistetaan junien kulunvalvonta ja vaikutetaan vahvasti raideliikenteen tulevaisuuteen. Uusien kustannustehokkaiden ratkaisujen myötä tulevien sukupolvien matkustajat sekä tavarat voivat matkata junalla turvallisesti, sujuvasti ja ympäristöystävällisesti. Merenkulussa edistetään älyväyläkonsepteja, joissa hyödynnetään tietoa, uutta teknologiaa ja automaatiotratkaisuja turvallisen, tehokkaan ja ilmastoystävällisen alusliikenteen ja vesiväylänpidon tukemiseksi. Myös tieliikenteen osalta Väylävirasto vie eteenpäin toiminnassaan mm. automatisoituvan liikenteen vaatimuksia fyysiselle ja digitaaliselle infrastruktuurille. Väylävirasto on merkittävä palveluiden hankkija infra-alalla, ja hankinnoissa mahdollistetaan alan kehittäminen myös innovaatioiden kautta.

Selonteossa on esitetty, että hyvän lainvalmistelun käytännöntyöstä huolehtivat ammatitaitoiset virkamiehet ja että säädösehdotusten vaikutuksia tulisi arvioida myös tulevat sukupolvet huomioon ottaen. Väylävirasto pyrkii jo tällä hetkellä toiminnassaan ennakoimaan toimintaympäristömuutoksia ja arvioimaan muutosten vaikutuksia sekä esittämään niiden pohjalta erityisesti liikennehallinnonalan säädösvalmistelussa huomioon otettavia seikkoja.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Väylävirastossa asian on ratkaissut toimialajohtaja Mirja Noukka ja esitellyt osastojohtaja Ari-Pekka Manninen

Jakelu Eduskunta, liikenne- ja viestintävaliokunta

Tiedoksi Väyläviraston kirjaamo
Väyläviraston johtoryhmä

ASIAKIRJA / HANDLING / DOCUMENT

Tämä asiakirja on allekirjoitettu Väyläviraston sähköisen allekirjoituksen palvelussa.
Voit varmistaa Adobe Acrobatilla sähköisen allekirjoituksen eheyden.

Denna handling är undertecknad i Trafikledsverkets tjänst för elektroniska underskrifter.
Du kan verifiera den elektroniska underskriften med Adobe Acrobat.

This document has been signed at Finnish Transport Infrastructure Agency's service for
electronic signatures.
You can verify the authenticity of the signature by using Adobe Acrobat.

ALLEKIRJOITUKSET / UNDERSKRIFTER / SIGNATURES

Allekirjoittaja	Ari-Pekka Manninen
Allekirjoitusaika	01.02.2023 09:26
Allekirjoittaja	Mirja Noukka
Allekirjoitusaika	01.02.2023 09:37

ASIAKIRJAT

Asiakirja

LiV_2.2.2023_VNS_16_2022_Tulevaisuusselonteko_Väylävirasto_lausunto_01_02_2023.pdf

